

Любов Шацьких

студентка гр. 272-1,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, м. Чернівці

Науковий керівник: к.е.н., доцент Наталія Бак

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ (на прикладі м. Чернівці)

У сучасному світі все більшої актуальності набирає тренд децентралізації фінансових повноважень на користь місцевого самоврядування. Україна не є виключенням, тому активно впроваджувала відповідну реформу задля виконання цього важливого стратегічного завдання. Досягнення високого рівня ефективності використання публічних фінансових ресурсів, а також інших різноманітних цілей неможливе без достатнього рівня наповненості місцевих бюджетів та їх економічного розвитку.

На практиці доведено, що децентралізація фінансових повноважень і ресурсів сприяє ефективнішому розв'язанню соціально-економічних проблем територій і регіонів. На жаль, на даному етапі органи місцевого самоврядування не забезпечені всіма потрібними кадровими, фінансовими, матеріальними та іншими ресурсами для повноцінного виконання своїх повноважень. Так, незважаючи на введення військового стану, доходи бюджету Чернівецької міської територіальної громади номінально зросли на 22,3%, а податкові надходження – на 35,5% [1], у порівнянні з попереднім роком, завдяки впливу об'єктивних обставин (збільшення кількості платників податків через релокацію бізнесу з окупованих територій, зростання розміру ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців тощо). Проте такого приросту недостатньо для фінансування всіх актуальних житлово-комунальних потреб і обслуговування соціальної інфраструктури, витрати на які, в реальному обчисленні, зросли ще більше.

Господарство Чернівецької міської громади, як і переважної більшості інших громад, функціонує в умовах реально обмежених бюджетних ресурсів, які є основним фактором і джерелом незалежності та самодостатності місцевого самоврядування. Вважаємо, що саме від наявності такого виду ресурсів залежить успішність і ефективність функціонування будь-яких територіальних громад. Проведення реформ провокує та мотивує збільшувати кількість економічно активних суб'єктів господарювання та чисельність висококваліфікованих працівників, які будуть сплачувати податки, збори та інші обов'язкові платежі до бюджету місцевого самоврядування. Саме такі групи юридичних та фізичних осіб будуть демонструвати динамічні та високі темпи приросту власних доходів, що, значною мірою, сприятиме зростанню доходів і місцевих бюджетів.

В реальному житті існує невідповідність між обсягами доходів бюджету Чернівецької міської територіальної громади та розмірами реальних потреб у фінансуванні видатків. Причини такого стану справ досить різноманітні, як зі

сторони наявних доходів, так і зі сторони недоцільних видатків. Наприклад, зовсім нелогічно та неправильно з погляду платника податків фінансувати вже не перший ямковий ремонт дороги на двохстах метрах дорожнього покриття, але жодного разу не відкласти це питання та не зберегти фінансові ресурси на разовий капітальний ремонт певної ділянки. В цій великій проблемі криється багато інших. Фінансування комунальних підприємств, таких як КП «Чернівціводоканал» та МКП «Чернівцітеплокомуненерго», заслуговує на краще. Комунікації цих підприємств зношені. Саме з такого об'єктивного стану справ і випливають незручності для жителів громади: тривалі відключення водопостачання (особливо в період дощів), затримки та проблематичне підключення до системи тепlopостачання. Виходячи з аналізу даних за 2022 рік по видатковій частині бюджету міста Чернівці, можна помітити, що на забезпечення діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії із затверджених 8 252,9 тис грн було виконано нуль гривень. А видатки на забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства склали 7,5% від загальних видатків на житлово-комунальне господарство (50 889,0 тис грн від 677 175,5 тис грн) [1]. Оцінюючи ці дані, варто зауважити, що, при домінуванні бюджетних джерел фінансування діяльності, в комунальних підприємств міста слабе фінансове забезпечення, внаслідок чого вони й не можуть створити сприятливі умови для життєдіяльності жителів громади та своєчасно надати їм високоякісні публічні послуги.

Одночасно відмітимо й позитивні моменти. 76,6% обсягу видатків бюджету Чернівецької міської територіальної громади на житлово-комунальне господарство у 2022 році було використано на організацію благоустрою (518 762,5 тис грн) [1]. Зокрема, за цей рік у громаді з'явилося багато нових смітників по місту, що дозволило зробити місто чистим і комфортним. Також, в цьому періоді ми – чернівчани – почали сортувати сміття. У спальних районах встановили окремі баки для вторинної сировини та органіки. Але й тут не обходиться без нюансів. Баки нові, а машини для вивозу старі. Звісно, вони не розраховані на те, щоб забирати одночасно все сміття, тому, в деяких районах люди сортують сміття, а персонал обслуговуючих підприємств скидає його на одну купу. Сподіваємося, що скоро налагодиться та стабілізується робота цієї сфери житлово-комунального господарства, адже на вторинній сировині громада буде мати можливість заробляти більше (за перший квартал 2023 року вдалося заробити понад 1,0 млн грн).

Також, на наш погляд, недоцільний надто чисельний склад посадових осіб органів місцевого самоврядування і працівників комунальних установ і підприємств громади (120 тис осіб), адже витрати на їх утримання – це значна частина видатків з місцевого бюджету. Так, викликає обґрунтоване незадоволення жителів громади отримання в 2022 році керівником збиткового КП «Чернівецьке транспортне управління» премії в розмірі 60,0 тис грн за плідну працю. Кожне слово та, тим паче, їх сукупність у реченні є алогічними. Нагорода має бути виключно за плідну та прибуткову працю на користь підприємства та, в цілому, громади. З цього випливає, що одним з критеріїв,

який потрібно враховувати при наданні премії та закласти в контракти, укладені з керівниками комунальних підприємств, має бути показник прибутковості очолюваних ними суб'єктів господарювання.

Зауважимо, що в 2022 році дефіцит бюджету Чернівецької міської територіальної громади склав 272 217,8 тис грн [1]. Тому виконання актуального завдання по його скороченню, в тому числі, нарощуванню доходів бюджету, вважаємо, неможливе без довіри економічно активного населення та його бажання брати участь у фіскальному обміні. Наразі такий процес не особливо помітний, здебільшого, через вищеперераховані явища. Звісно, порівнюючи та аналізуючи подібні факти, населення та бізнес намагаються уникнути, або зменшити вплив податкового навантаження на себе й результати своєї діяльності. Така поведінка цілком природна та адекватна. Цей процес був, є та залишатиметься завжди, але органам місцевого самоврядування потрібно мотивувати людей показувати свої реальні доходи та прибутки, сплачувати з них податки та обов'язкові збори. Такої мети можливо досягти при наданні населенню якісних суспільних благ.

Підсумовуючи, підкреслимо, що закріплення та примноження позитивних результатів процесу бюджетної децентралізації, яка наразі тільки частково вирішила проблеми розвитку фінансів місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану потребують розширення самостійності у формуванні та використанні фінансових ресурсів територіальних громад; раціонального використання матеріальних і людських ресурсів; гласності та відкритості при ухваленні органами місцевого самоврядування управлінських рішень щодо розпорядження усіма видами ресурсів територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Фінанси громади. Чернівецька міська рада: *веб-сайт*. URL: <https://city.cv.ua/city/budget> (дата звернення: 19.04.2023).